

Mandat for CCS ekspertgruppe

1. Bakgrunn og begrunnelse for etablering av ekspertgruppen

Prosess 21 er etablert av Nærings og Fiskeri Departementet.

Hovedoppgaven for Prosess21 er å gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan Norge best kan få til en utvikling i retning av minimale utslipp fra prosessindustrien i 2050 og samtidig legge til rette for at virksomheter i prosessindustrien har bærekraftig vekst i denne perioden.

EU har definert tre overordnede målsetninger for 2030:

- 40% reduksjon i utslippene av klimagasser (fra 1990 nivå)
- 32% andel fornybar energi
- 32,5% forbedring i energieffektivitet

EUs målsetninger innebærer at innen EU-ETS skal klimagassutslippene innen 2030 reduseres med 43 % i forhold til utslippene i 2005. I forbindelse med lansering av «European Green Deal» signaliseres det at disse målsetningene skal bli mer ambisiøse. Samtidig har Stortinget en målsetning om at Norge skal være karbonnøytralt i 2050.

FNs klimapanel og det internasjonale energibyrået (IEA), har i sine studier identifisert CCS som en av de desidert viktigste gruppene med klimatiltak. Det samme understrekes både av Energi21 og OG21.

Klimagassutslippene fra industri og bergverk i Norge er ca. 12 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Veikartet for prosessindustrien gir eksempler på mulige teknologiløp for å oppnå nullvisjonen i 2050, forhindre karbonlekkasje og har identifisert CCS som ett av de viktigste tiltakene. I veikartetets hovedscenario bidrar CCS med 56% av utslippsreduksjonene, kompenserer for restutslipp i enkelte bransjer, og bidrar til netto negative utslipp i 2050 ved bruk av biobasert innsatsvarer.

Fundamentet for realisering av nullvisjonen i veikartet ligger i Fullskalaprojektet som skal etablere og demonstrere en fullskala verdikjede for fangst, transport og lagring av CO₂ fra norsk industri. I Fullskalaprojektets gevinstrealiseringsplan legges det stor vekt på tiltak som muliggjør at det vil komme flere CCS prosjekter etterhvert som kan utnytte infrastrukturen og kunnskapen fra Fullskalaprojektet.

Sett i lys av dette og den politiske prosessen som pågår, er det naturlig at Prosess21 etablerer en ekspertgruppe innen CCS. Ekspertgruppen og sekretariat bør kartlegge hva som er status for pågående CCS prosjekter og de viktigste aktørene for å etablere felles forståelse av nåsituasjon.

Med basis i etablert nåsituasjon kan ekspertgruppen gå videre med tidligere kunnskapsgrunnlag og/eller kan foreslå nye studier. Videre kan ekspertgruppen arrangere workshops med relevante miljøer for å sikre innspill og forankring av arbeidet.

2. Effektmål for ekspertgruppen

Ekspertgruppens forventes å levere anbefaling i henhold til begrunnelsen for etableringen og oppgaver og mål.

Ekspertgruppens rapport vil være en selvstendig rapport som representerer ekspertgruppens råd og inngå som en del av underlaget til Prosess21 samlede arbeid og de strategiske råd og anbefalinger som skal gis. Rapporten skal vise hvordan økt aktivitet og fokus på CCS er direkte knyttet til Prosess21 sin visjon og strategiske mål. Ekspertgruppen utarbeider et kortfattet ekstrakt som inngår i Prosess 21 sin sluttrapport.

Effekt mål er positive effekter som i hovedsak kommer i ettertid av ekspertgruppens arbeid og rapport. Det er mottakere av rådene og anbefalingene som er ansvarlig for realisering av gevinstene.

Overordnet effekt mål er at ekspertgruppens rapport skal gi råd til relevante departement om hvilke rammevilkår som bør etableres for at CCS kan bli tatt i bruk som et klimaverktøy for prosessindustribedrifter i Norge.

Videre hvordan industrien ser at CCS kan inngå i deres strategi for å bidra til målsetninger i prosessindustriens veikart. Vurdering vil legge til grunn at den norske verdikjeden for transport og lagring av CO₂ er realisert og tilgjengelig for tilleggsvolum fra Norge. Det forutsettes at nødvendige ansvarsforhold og rammeverk er etablert for å regulere ansvarsforhold i CCS kjeden.

3. Mål for Ekspertgruppen er å se på hvordan prosessindustrien kan ta CCS videre – etter realiseringen av fullskalaprojektet.

Ekspertgruppen skal beskrive og vurdere de viktigste drivkreftene, mulighetene for og barrierene mot å øke bruk av CCS i prosessindustrien.

Ekspertgruppen skal beskrive og analysere den overordnede bruken av ulike CCS fremmede virkemidler i Norge og Europa, som klimakvotesystemet oa.

Ekspertgruppen etablerer kontakt med de andre ekspertgruppene for informasjonsdeling der det er fornuftig.

Arbeidet konsentreres om følgende temaer:

- Vurdere barrierer og markedssvikter i CCS-kjeden i forskjellige utviklingsfaser, vurdere hvordan dagens rammevilkår fungerer og foreslå forbedringer.
- Kartlegge prosessindustriens i Norge sine CCS-ambisjoner og beskrive muligheter på mellomlang og lang sikt
- Analysere hvordan CCS-investeringer og bruk, påvirker kostnader i verdikjedene og hvorvidt mulig premium på «grønne produkter» i forbrukermarkedene kan stimulere til økt satsning på CCS
- Analyser sensitivitet for norsk industri sine rammevilkår relatert til EUs politikk, CO₂ kvotepris og karbonlekkasje
- Vurdere hvilke muligheter CCS gir for ny næringsvirksomhet og vekst, herunder vurdere sysselsettingspotensiale, mulighet for styrking av eksisterende jobber og oppretting av nye jobber i Norge.
- I lys av den samfunnsøkonomisk analyse som utarbeides i forbindelse med det norske fullskalaprojektet, vil forutsetninger og relevans for norsk prosessindustri vurderes.

- Vurdere og gi råd om hvordan innretning av virkemiddelapparat kan bidra til å utnytte og videreutvikle CCS kompetansen Norge besitter til å realisere CCS prosjekter i prosessindustrien samt katalysere videre F&U.

Ekspertgruppens sekretariat vil i tillegg bidra med følgende arbeid som underlag til ekspertgruppen:

- Kartlegge utviklingstrekk og trender med betydning for CCS. (Ansv: Gassnova)
- Analysere og sammenligne norske prosessindustri-utslipp med prosessindustri i EU. (Ansv: MDir)
- Analysere potensialet for negative utslipp ved bruk av CCS på biogene kilder (BECCS.). (Ansv: MDir)
- Kartlegge hvilke virkemidler i EU som kan bidra til å realisere CCS. (Ansv: Gassnova)

4. Leveranser fra ekspertgruppen

Arbeidet skal dokumenteres i en egen rapport og møtereferater fra workshop og ekspertgruppemøter. Ekspertgruppens samlede rapport kan settes sammen med ekstern hjelp etter samråd med styrets sekretær. Arbeidet skal dokumenteres innen 1.sept 2020.

Ekspertgruppens medlemmer bidrar med kvalitetssikring av rapporten før ferdigstilling for Prosess21 styret og offentliggjøring. Ekspertgruppen er ansvarlig for anbefalinger/råd og analyser.

Det utarbeides kronikk til media og aktuell presentasjon for konferanse av ekspertgruppe-rapporten.

5. Arbeidsform, tidsperspektiv og ressursbehov

Det legges opp til heldagsmøter, hvor ekspertgruppen møtes i sin helhet.

I første møtet avklarer ekspertgruppen antall fellesmøter og møtehyppighet, begrensinger i oppgaven og kontekst.

I tillegg vil det kunne være behov, etter nærmere og individuelle avtaler, for kortere møter/video/telefon/mail med hele eller deler av ekspertgruppa.

Møtene vil arrangeres sentralt i Oslo-regionen, eller der ekspertgruppen finner det hensiktsmessig, og normalt ha en varighet fra 09:00 til 15:00.

Prosess21 sitt sekretariat vil delta i arbeidet og bistå med fakta-underlag når ekspertgruppen utarbeider rapport(er).

Dersom det er behov for å sette ut særskilte studier og/eller workshops avtales det med styrets sekretær.

Møtedatoer: (endelig dato bestemmes blant alternative datoer listet opp)

Møte 1: 7/1 2020

Møte 2: 3, 4, 5 mars

Møte 3: 28, 29, 30 april

Møte 4: 2,3, 4 juni eller 9, 10 juni
Sluttmøte: 15, 16, 17 september
Møter avholdes i Oslo området.

Workshops planlegges mellom ekspertgruppemøtene i henhold til foreløpig plan.

Felles workshop med CSLF «HUBs and clusters» 25-26 mars 2020 i Porsgrunn
Workshop «Finans, kost, kommersialisering og rammevilkår» forslag 12-13 mai 2020

Det vil vurderes om CCS ekspertgruppe skal ha felles lansering sammen med ekspertgruppen for «Ny prosess teknologi med redusert CO2 avtrykk, inkl. CCU»